

28.10.2019

Sosiaali- ja terveysministeriö
lausuntopalvelu.fi

Asia: **Lausuntopyyntö Mielenterveysstrategian luonnoksesta**

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero STM/2776/2018

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ kiittää mahdollisuudesta lausua Mielenterveysstrategia-luonnoksesta.

1) Mielenterveyslinjaukset

Linjaus 1: Mielenterveys pääomana

Luonnoksen Mielenterveys pääomana -luvussa todetaan työn merkitys hyvinvoinnille. Myös opetus-, kasvatus- ja tutkimustyössä on psykososiaalinen kuormitus kasvanut, ja toinen toistaan seuraavat muutostilanteet, kiire, keskeytykset, liiallinen työmäärä ja uuden osaamisen vaatimukset ja muut kehittämisen tarpeet haastavat ammattilaisia. Opettajat ja johtajat päiväkodeista ja perusopetuksesta aina korkeakouluihin asti yhä useammin työtä kuvatessaan kertovat näistä, sekä siitä huolesta, että työtään ei ehdi tehdä kunnolla.

Ehdotuksissa linjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi todetaan **kohdassa 1** seuraavasti: ”Tunnistetaan, missä ammattiryhmissä, ihmisryhmissä ja yhteisöissä mielenterveysosaamista ja -taitoja erityisesti tarvitaan, ja lisätään osaamista näissä ryhmissä. Ammattiryhmistä tämä koskee sellaisia työtehtäviä, joissa on keskeistä tiivis vuorovaikutus muiden ihmisten kanssa. ”

Opetus- ja kasvatustyö on vuorovaikutustyötä. OAJ korostaa, että opetuksessa ja kasvatuksessa, päiväkodeissa, kouluissa ja oppilaitoksissa, on oltava lasten/oppilaiden määrä ja tuen tarve huomioon ottaen riittävästi opettajia. Tällöin opettajilla on aikaa myös hyvän vuorovaikutuksen tukemiseen ja lasten ja nuorten yksilölliseen kohtaamiseen. Ylisuurissa ryhmissä työrauha ja vuorovaikutuksen laatu heikkenevät ja kiusaaminen lisääntyy.

Myös päiväkodeissa lapsiryhmät on muodostettava lapsen ikä- ja kehitystason huomioon ottaen sopiviksi ja pysyviksi, jotta ne tukevat lapsen sosiaalista kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Muun muassa nykyisellä varhaiskasvatuksen asiakasmaksupolitiikalla tuotetaan lapsiryhmiin vaihtuvuutta, lisätään osallistumisen epäsäännöllisyyttä mikä poikii levottomuutta lasten päiväkotipäiviin ja heikentää opettajien mahdollisuutta järjestää varhaiskasvatusta vasun perusteiden mukaisesti lasten oppimista ja hyvinvointia sekä mielenterveyttä tukien. Päiväkodissa lapsella tulee olla oikeus turvalliseen omaan ryhmään sekä hänet tuntevaan ammattitaitoiseen opettajaan.

Riittävä opettajamitoitus on keskeinen laatutekijä kaikilla koulutusasteilla. Lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus oppia, voida paremmin sekä tulla kohdatuksi yksilönä, kun opettajamitoitus on säädetty riittäväksi. Opettajamitoituksessa tulisi ottaa huomioon erilainen tuen tarve, erityisen ja tehostetun tuen tarpeessa olevat, vieraskieliset oppilaat

28.10.2019

sekä opinto-ohjaus, jolloin se toimisi myös myönteisen erityiskohtelun välineenä, kun opetusresurssia kohdennettaisiin sinne, missä tarve on suurin. Keskeisin tekijä oppimisen tuessa on riittävä erityisopetus, joka voidaan varmistaa vain riittävällä määrällä opettajia ja erityisopettajia eli opettajamitoituksella. Opettajamitoituksen säätäminen tulisi selvittää ja sitä tulisi pilotoida, jolloin olisi mahdollista selvittää oikeaa mitoitusta, sekä sen vaikutuksia hyvinvointiin ja mielenterveyteen.

Myös koulupäivän rakennetta tulisi tarkastella. Koulupäiviin tulisi varata lisäaikaa omaan ryhmään kiinnittymiseen ja vuorovaikutukseen. Nykyistä perusopetuksen tuntijakoa tulisi kasvattaa oman ryhmän tunneilla (yhteensä 2 vuosiviikkotuntia (vvt) luokkien 1–6 aikana ja 2 vvt luokkien 7–9 aikana). Ne käytettäisiin opetussuunnitelmassa määrättävällä tavalla muun muassa ryhmäytymiseen, vuorovaikutustaitojen harjoitteluun ja kiusaamisen ja yksinäisyyden ennaltaehkäisyyn oman opettajan opetuksessa ja ohjauksessa.

Ehdotuksissa linjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi todetaan **kohdassa 2** seuraavasti: ”Lisätään mielenterveysosaamista ja -taitoja varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa sekä erilaisin hankkein että opetusohjelmia kehittämällä.”

OAJ katsoo, että mielenterveysosaaminen tulisi kouluissa olla ensisijaisesti oppilas- ja opiskeluhuollon sekä kouluterveydenhuollon vastuulla. Varhaiskasvatuksessa olevilla lapsilla tulee olla neuvolan kautta nopeasti pääsy tarvittaviin psykologi- ja lääkäri- ja perheneuvola- sekä erikoissairaanhoidon palveluihin. Varhaiskasvatukseen tulisi nykyistä vahvemmin säädöksin varmistaa, että siellä olisi saatavilla psykologipalveluita lapsille, ja varhaiskasvatuksen opettajilla ja erityisopettajilla mahdollisuus saada konsultointia psykologipalveluista. Pelkillä hankkeilla tämä ei mahdollistu. On tärkeää, että palveluita on riittävästi ja niitä saa tarvittaessa viiveettä.

Jos kouluissa ja oppilaitoksissa halutaan lisätä mielenterveysosaamista, tulisi ensisijaisesti varmistaa, että opiskelijahuollossa on riittävät resurssit, eli kuraattorien ja psykologien määrä on riittävä, jotta heillä on aikaa ja resursseja tunnistaa ja puuttua mahdollisiin oppijoiden mielenterveysongelmiin. Vasta kun opiskeluhuollon resurssit ja osaaminen ovat kouluissa ja oppilaitoksissa kunnossa, voidaan mielenterveysongelmien tunnistamista kouluttaa myös opettajille. Tämä ei kuitenkaan ole opettajien ensisijainen tehtävä, vaan mielenterveysasiat ovat ensisijaisesti opiskeluhuollon ja kouluterveydenhuollon vastuualueella.

Mielenterveystyön kehittämisen ei myöskään tule tuottaa opettajille uusia byrokratiaa lisääviä velvoitteita. Ongelmana on, että päiväkodeille, kouluille ja oppilaitoksille annetaan uusia velvoitteita jatkuvasti. Mikäli kyseessä on erillisiä hankkeita, OAJ suhtautuu niihin varauksella, ja korostaa esimiehille ja opettajille aiheutuvan uuden työn korvaamista sekä huomioimista työajassa.

Opettajien vuorovaikutus- ja mielenterveysosaamisen taitoja on hyvä vahvistaa, ja tämä olisi tärkeä ottaa huomioon jo opettajankoulutuksessa. Työuransa aloittavien opettajien perehdyttämistä ja mentorointia pitää vahvistaa, ja nämä pitää aloittaa jo opintojen lopussa ennen siirtymistä työelämään.

28.10.2019

Opettajille tarvitaan edelleen lisää laadukasta täydennyskoulutusta, myös mielenterveysosaamiseen, kuten myös muuta turvallisuus- ja hyvinvointikoulutusta. Työnantajan pitää järjestää koulutusta opettajille siten, että se tapahtuu työajalla, lasten ja nuorten hyvinvointi ja oppiminen turvaten siten, että opettajille palkataan sijaiset poissaolon ajaksi.

Opetusohjelmilla tarkoitetaan tässä oletettavasti opetussuunnitelmien kirjauksia hyvinvoinnin vahvistamisessa ja oppilashuollon palveluiden järjestämisessä? Ehdotuksessa on kuitenkin epäselvää, mitä opetusohjelmalla tarkoitetaan. Strategiassa olisi termien syytä olla selkeitä.

Ehdotuksissa linjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi todetaan **kohdassa 3** seuraavasti: ”Lisätään mielenterveysosaamista ja –taitoja työpaikoilla ja työelämän muutokohdissa. Henkilöstön työhyvinvointi on organisaatioiden tärkein pääoma ja mielenterveys on keskeinen osa sitä. Lisätään mielenterveysosaamista ja –taitoja erityisesti johtamisessa ja esimiestyöskentelyssä. Valmistellaan työelämän ja hyvän mielenterveyden toimenpideohjelma.”

OAJ pitää linjausta hyvänä. Myös opetustoimessa johtamisen kehittämisessä oleellista on yhteistoiminnan ja osallisuuden kehittäminen, ja em. johtamis- ja esimiestaitoja pitää vahvistaa täydennyskoulutuksella mm. mielenterveysosaamisen tukemiseksi. Työelämäntutkimusten mukaan ne työntekijät, jotka voivat vaikuttaa omaa työtään koskevaan päätöksentekoon, ovat työssään tyytyväisempiä. On erittäin tärkeää, että OAJ on mukana mielenterveyden toimenpideohjelman valmistelussa ja että siinä otetaan huomioon myös opetusala.

Ehdotuksissa linjauksen tavoitteiden saavuttamiseksi todetaan **kohdassa 6** seuraavasti: Ehkäistään ja vähennetään päihteiden käyttöä sekä toiminnallisia riippuvuuksia ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman kautta.

Mielenterveyden ja päihteettömyyden hallinnolliset rajat ylittäminen tehdään yhteistyöllä, mutta OAJ muistuttaa, että on tärkeää määritellä jokaisen toimijan vastualueet ennen toiminnan kehittämistä. Myös opettajien, johtajien ja rehtoreiden koulutukseen tulee sisällyttää päihteisiin puuttumisen tietoja ja taitoja.

Linjaus 2: Lasten ja nuorten mielenterveyden rakentuminen arjessa

Lasten ja nuorten mielenterveyden nostaminen painopisteeksi on erittäin tärkeää. Lasten, nuorten ja perheiden parissa työskentelevien mielenterveysosaamista tulee lisätä, samoin kuin edistää mielenterveyden häiriöiden tunnistamista jo varhaisessa vaiheessa.

Ehdotusten **kohdassa 1** todetaan seuraavasti: ”Lapsen ja nuoren kehitysvaiheen mukaista tukea tuodaan lasten ja nuorten lähiympäristöihin, esimerkiksi varhaiskasvatukseen, koulu- ja opiskeluympäristöihin sekä sosiaali- ja terveystalouteihin.”

Paikallisten oppilas- ja opiskeluhuollon tai varhaiskasvatuksen tukena toimivan sosiaali- ja terveystalouten/neuvolapalvelun resurssit tulee turvata kaikille lapsille ja nuorille. OAJ katsoo, että opetuksen järjestäjälle pitää asettaa velvollisuus arvioida lasten ja nuorten

28.10.2019

koulunkäyntikykyä. Arviointi tehtäisiin huomioiden oppilaan vointi, koulun ja ryhmän tilanne ja muiden toimijoiden järjestämä tuki. Jos koulunkäyntikyvyyssä on puutteita, opiskeluhuollon ammattihenkilöillä tulisi olla velvollisuus välittömästi suunnitella ja järjestää lapsen ja nuoren tarvitsema tuki yhteistyössä lastensuojelusta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista vastaavan tahon kanssa. Tarvitaan myös lisää sairaalakoulupaikkoja ja psykiatrisia sairaalapaikkoja sekä velvoite nykyistä nopeampaan lasten ja nuorten mielenterveyspalveluihin pääsyyn. Myös toisen- ja korkea-asteen opiskelijoille tulee taata nopea pääsy mielenterveyspalveluihin ilman kohtuuttomia jonotusaikoja.

Psykiatriset sairaanhoitajat voivat olla jossain tilanteissa tarpeellisia mielenterveystyön kehittämisessä kouluissa. On kuitenkin huomioitava, että jos tällaisia uusia toimijoita tuodaan koulu- ja opiskeluympäristöihin, tähän on kohdennettava riittävä rahoitus ja resurssit. Uudet toimijat eivät saa johtaa siihen, että esimerkiksi opiskeluhollosta vähennetään kuraattoreita ja psykologeja, tai että opettajia korvataan henkilöstössä näillä uusilla toimijoilla. Näiden terveydenhuollon henkilöstöön kuuluvien toimijoiden on jatkossakin kuuluttava sosiaali- ja terveystoiminnan rahoituksen piiriin, vaikka he fyysisesti toimisivat koulu- ja opiskeluympäristössä.

Ehdotusten **kohdassa 2** todetaan seuraavasti: ”Vahvistetaan kasvuikäisten mielenterveystaitojen ja hyvän itsetunnon kehittymistä lisäämällä tietoa hyvistä käytännöistä, panostamalla mielenterveystaitoja edistävien työtapojen koulutukseen sekä vaikuttamalla toimintakulttuuriin varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja toisen asteen koulutuksessa.”

OAJ korostaa, että tämä edellyttää sopivan kokoisia ryhmiä, hyvää ammattitaitoista ja täydennyskoulututtavaa opettajakuntaa sekä aikaa ja rauhaa opettajan ja oppilaan/oppilaiden vuorovaikutukselle. Hyvän yhteisökulttuurin rakentumiseksi ryhmäytymistä tulee tukea. Koulupäivään tarvitaan lisäaikaa omaan ryhmään kiinnittymiseen ja vuorovaikutukseen, kuten olemme esittäneet linjauksen 1 ehdotuksen 1 kommentteissa.

Ehdotusten **kohdassa 4** todetaan seuraavasti: ”Luodaan rakenteet laajalle yhteistyölle eri hallinnonalojen, järjestöjen ja kansalaisten välille, jotta saavutetaan yhteinen pohja ja yhteisesti hyväksytyt arvot lasten ja nuorten hyvää mielenterveyttä tukevalle kasvulle.”

Yhteistyö eri toimijoiden välillä on tärkeää ja toivottavaa. Viranomaisten yhteistyön helpottamiseksi (esimerkiksi päiväkodin/koulun ja sosiaalitoimen välillä) tiedon olisi voitava liikkua viranomaisten välillä salassapitosäännösten estämättä. Tiedon liikkumisen olisi oltava sujuvaa mm. kasvatus- ja opetusalan, sosiaali- ja terveystoimen sekä lastensuojelun kesken, jotta yhteistyö onnistuisi paremmin. Tiedon liikkumisen tulisi opiskeluholloissa moniammatillisen yhteistyön tekemisen sujuvoittamiseksi olla mahdollista salassapitosäännösten estämättä ilman oppijan suostumusta.

Tiedonsiirto eri hallinnonalojen välillä on varmistettava parhaan mahdollisen tuen varmistamiseksi. Opettajan tulee saada opetuksen järjestämiseksi riittävät tiedot pystyäkseen huomioimaan oppijan tarpeita opetuksessa ja koulutyössä. Oppilaan oikeus

28.10.2019

tukeen ja ohjaukseen sekä oppilas/opiskelijahuollon palveluihin on tosiasiallisesti varmistettava. Oppijan kannalta ratkaisuja pohdittaessa on kuultava opettajan näkemyksiä.

OAJ on esittänyt jo useita vuosia, että turvallisuuden ja opetuksen järjestämisen näkökulmasta viranomaisilla pitäisi olla nykyistä selkeämpi ja laajempi oikeus keskinäiseen tiedonvaihtamiseen ja myös velvollisuus siihen. Asia pitäisi olla myös valtakunnan tasolla konkreettisemmin ohjeistettu, eikä jättää lain tulkintaa, jossa esiintyy epäselvyyttä, vuodesta toiseen yksittäisten viranhaltijoiden vastuulle.

Ehdotusten **kohdassa 5** todetaan seuraavasti: ”Taataan lapsille ja nuorille monipuoliset mahdollisuudet harrastaa kiinnostuksensa mukaisesti, tarvittaessa säädöksiin ja velvoittavin laatuksinein.”

Monipuolinen ja laadukas harrastustoiminta pitää mahdollistaa kaikille koulun tiloissa ennen ja jälkeen koulupäivän. OAJ katsoo, että maksuttoman harrastustoiminnan lisääminen on toteutettava koulun kerhotoimintaa uudistamalla ja sen rahoitusta laajentamalla. Myös ryhmämuotoista taiteen perusopetusta tulee hyödyntää aiempaa enemmän tässä harrastustoiminnassa, joka tukee hyvinvointia ja oppimista.

Ehdotusten **kohdassa 6** todetaan seuraavasti: ”Tuetaan suunnitelmallisesti lasten ja nuorten myönteistä liittymistä ikätoveriryhmiin ja suojataan heitä kielteisiltä ikätoverien välisiltä ilmiöiltä, kuten kiusaamiselta, päihteiltä ja muulta riskikäyttäytymiseltä, mukaan lukien sosiaalisessa mediassa. Ehkäistään syrjäytymistä ja tuetaan nuorta elämän muutokohdissa, kuten koulu- ja opiskeluympäristön vaihtuessa.”

Kun opetukseen on kohdennettu riittävästi resursseja, ja opetusryhmä riittävän pieni, on opettajalla aidosti mahdollisuus ennaltaehkäistä, havaita ja puuttua kiusaamistilanteisiin ja selvittää niitä niin, että ryhmän ja lasten toiminnassa tapahtuu muutos. Erityisesti ammatillisen koulutuksen jatkuvassa haussa ja uudistuksessa on tekijöitä, joita pitää seurata, ja arvioida, vaikeuttavatko koulutuksen järjestäjän toimet opiskelijoiden liittymistä ikätovereihin.

Oppilaan koulunkäyntikyvyn arviointi tulisi säätää opetuksen järjestäjän tehtäväksi. Kun oppilaan koulunkäyntikyvystä pidetään huoli, ja hän saa oikeaan aikaan riittävästi opettajan opetusta, tukea ja ohjausta, toiselle asteelle siirtymisessä vältetään ongelmia.

Opinto-ohjauksen määrä ja opinto-ohjaajien työn mitoitukset ovat monessa oppilaitoksessa vaakalaudalla. Opinto-ohjauksen laadun ja saatavuuden turvaamiseksi OAJ:n mielestä yhdellä opinto-ohjaajalla tulisi olla ohjattavanaan enintään 200 opiskelijaa. Oikeus jälkiohjaukseen pitäisi säätää myös ammatillisen toisen asteen opiskelijalle. Jälkiohjauksessa opiskelija saisi opinto-ohjausta työllistymiseen tai muihin opintoihin hakeutumiseen opintojen loppuvaiheessa ja myös keskeyttäessään opinnot.

Hyviä ennaltaehkäiseviä toimia ovat joustavan perusopetuksen ja tukiopinto-ohjauksen mallit, jotka tulisi ulottaa kaikkiin kuntiin. Nyt perusopetuslaissakin määriteltyyn joustavaan perusopetukseen pääsee vain prosentti oppilaista ja tukiopinto-ohjauksen kaltaista toimintaa tarjotaan vain muutamassa kunnassa.

28.10.2019

Kaikille niille nuorille, jotka tarvitsevat vahvempaa tukea perusasteen opintojen suorittamiseen ja oman ammatillisen urapolun sekä omien vahvuuksiensa löytämiseen, tulisi säätää oikeus saada joustavaa perusopetusta ja tukiopinto-ohjausta.

Joustavassa perusopetuksessa opiskellaan pienryhmässä opettajan ohjauksessa. Usein apuna ovat myös nuoriso- ja sosiaalitoimen ammattilaiset. Opiskelutapa on toiminnallinen ja työelämälähtöinen. Tukiopinto-ohjaus on uusi tuen muoto, joka takaa tukea tarvitsevalle oppilaalle nykyistä vahvemman oikeuden opinto-ohjaajaan ja erityisopettajaan. He tukevat nuorta kahdeksannen luokan alusta toisen asteen ensimmäisen vuoden loppuun asti niin, että nuori löytää omat vahvuutensa, sopivat jatko-opinnot ja motivaation opintojen jatkamiseen.

Ehdotusten **kohdassa 7** todetaan seuraavasti: ”Varmistetaan neuvoloiden, oppilas- ja opiskelijahuollon sekä muiden lasten ja nuorten perustason palveluiden mielenterveystyön riittävät voimavarat ja ammattiryhmien välinen koordinoitu yhteistyö. Ehkäisevän työn lisäksi niissä olisi oltava tarjolla kriisitilanteissa tarpeellisia lyhyitä interventioita.”

Kirjaus on erittäin tärkeä, sillä neuvoloiden, koulu- ja opiskeluterveydenhuollon ja oppilas- ja opiskelijahuollon ammattilaisten resurssit ovat monin paikoin olleet jo vuosien ajan alimitoitettut, ja ne tulee varmistaa riittäviksi.

Linjaus 4: Ihmisen tarpeiden mukaiset, laaja-alaiset palvelut

Ehdotusten **kohdassa 1** todetaan seuraavasti: ”Mielenterveys- ja päihdepalvelujen lainsäädäntöä uudistettaessa kiinnitetään huomiota erityisesti voimavarojen optimaaliseen käyttöön, niiden riittävyteen, kohdentamiseen ja yhteensovittamiseen.”

Nämä seikat tulisi ottaa huomioon kaikkea sellaista lainsäädäntöä uudistettaessa, joka liittyy mielenterveystyöhön laaja-alaisesti. Tämä tarkoittaa kaikkia niitä osa-alueita, joita näissäkin linjauksissa on mainittu. Vain tällä tavoin voidaan varmistaa kattava ja riittävä mielenterveystyö eri ikäisille ja erilaisille ihmisryhmille.

Ehdotusten **kohdassa 2** todetaan seuraavasti: ”Lisätään erityisesti perusterveydenhuollossa ja sosiaalihuollossa mielenterveyteen suunnattuja voimavaroja ja henkilöstön mielenterveysosaamista sekä kehitetään käytäntöjä, joilla erikoissairaanhoidon ohjaa ja tukee perustason palveluissa (tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskukset sekä lasten ja nuorten perustason palvelut) toteutettavaa hoitoa.”

Lapsille ja nuorille tulee varmistaa nopea reitti ja pääsy mielenterveyspalvelujen ja psykiatristen palvelujen piiriin silloin, kun koulussa havaitaan tarve. Opettajien osaamista traumatisoituneiden lasten ja nuorten traumojen tunnistamiseen, erityisesti maahan muuttaneiden osalta, tulee lisätä täydennyskoulutuksella.

Ehdotusten **kohdassa 8** todetaan seuraavasti: ”Kootaan ja otetaan käyttöön eri ympäristöissä, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa, työpaikoilla ja tuetussa asumisessa toteutettavia tutkimuksella hyviksi havaittuja toimintamalleja.”

28.10.2019

OAJ korostaa, että toimintamallien on oltava kriittisesti arvioituja, tutkittuja ja toteuttavan tahon ympäristössä aidosti toimiviksi todettuja. Juurruttamiseen ja levittämiseen tarvitaan yhteistyötä ja resursseja, ja siihen on luotava hyvät käytänteet.

Linjaus 5: Hyvä mielenterveysjohtaminen

OAJ:n pitää ehdotuksia tavoitteiden saavuttamiseksi lähtökohtaisesti hyvinä. Ehdotuksissa mainittujen kehittämissuunnitelmien ja tahojen osalta on konkreettisesti määriteltävä kuka toteuttaa.

3) Mielenterveyslinjausten indikaattorit

Kouluterveyskysely soveltuu lasten ja nuorten kohdalla muutosten seuraamiseen. Soveltuvien indikaattoreiden huolellinen valinta on tärkeää, koska niillä parhaimmillaan voidaan auttaa kohdentamaan tukitoimia esim. tiettyihin alueisiin, kouluihin, päiväkoteihin tai ikäryhmiin. OAJ:llä ei kuitenkaan ollut mahdollisuutta tässä aikataulussa lausuntoa varten koota, selvittää ja arvioida riittävän laajasti seurantaindikaattoreita ehdotettavaksi.

4) Mahdolliset muut huomiot ja kommentit

Strategian mielenterveyslinjaukset ovat lähtökohtaisesti hyviä, mutta ehkä hieman ylätasolla ja kaipaavat tarkentamista ja konkreettisia toimenpiteitä ehdotuksille. Strategian ehdotukset ovat joiltain osin myös tulkinnanvaraisia.

Moni linjauksien ehdotuksista liittyy palvelujen saatavuuteen ja edistävät toimenpiteet vaativat rahoitusta ja voimavaroja, jonka vahvistaminen vaikuttaa siihen, miten tavoitteita voidaan saavuttaa. OAJ pitää strategian laatimista hyvänä, mutta kysymyksiä herättää toimenpiteiden painopisteet ja niiden resurssit.

OPETUSALAN AMMATTIJÄRJESTÖ OAJ

Heljä Misukka
koulutusjohtaja

Auli Setälä
erityisasiantuntija